

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Jméno autora: Kateřina Hnyková

Název práce: Prevence drogových závislostí a návykových poruch

Oponentka: Mgr. Sylvie Tichotová

Téma práce:

Téma práce spojené s problematikou závislostí a jejich prevence je bohužel vždy aktuální. Zvláště v problematice závislostí je třeba výsledky výzkumů průběžně aktualizovat a zjišťovat nejnovější trendy.

Struktura a rozsah práce:

Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. V teoretické části autorka shrnuje poznatky z oblastí prevence, dospívání, drog a návykových syndromů a sociálních sítí.

V části praktické představuje výsledky dotazníkového šetření na výše uvedené témata mezi žáky druhého stupně ZŠ.

Teoretická a praktická část, obsah práce:

V teoretické části se autorka zabývá tématy prevence, dospívání, definicí různých druhů drog a návykových syndromů a stručným představením problematiky sociálních sítí a závislosti na internetu apod. Kapitoly jsou ponejvíce velmi stručné, povrchní, autorka jednotlivé sekce nijak nepropojuje ani mezi sebou ani při jejich zpracování nebere ohled na celkové téma DP. Text tak působí poněkud roztržštěně. Na mnoha místech se vyskytují překlepy, hrubky, autorka má bohužel také tendenci používat hovorové a nepřesné výrazy. V některých kapitolách chybí citace v textu, za všechny jmenujme např. str. 29, kde ve třetím odstavci hovoří o zemích napojených na produkci a distribuci drog, což jistě není běžná, všeobecně známá skutečnost, a zcela zde chybí jakýkoliv odkaz na odbornou literaturu.

Dále mám připomínku k použitým elektronickým zdrojům – je velký rozdíl mezi populárně naučnými články pro širokou veřejnost a odbornými články, které prošly rigorózním recenzním řízením. U tématu závislostí je jistě na místě hovořit i o pohledu veřejnosti, nicméně převažovat by v DP měly vždy zdroje odborné – autorka bohužel cituje povětšinou pouze názory jednotlivců, které nejsou podpořeny validními daty. Díky tomuto faktu se pak na mnoha místech DP objevují vskutku překvapivé výroky, které s odbornou literaturou nemají mnoho společného a velmi snižují dojem z celé práce, např. u primární prevence se nedoporučuje ukázka výcviku policejních psů z toho důvodu, že „zastrašování není prevence“ (str.13) – takovýto výrok by zasluhoval minimálně nějaké hlubší vysvětlení a oporu ve vědeckých studiích – jak s primární prevencí u dospívajících souvisí výcvik policejních psů? Jak si má čtenář poradit s výrokem o zastrašování uvedeným za výcvikem psů ihned

v závorce? Zřejmě i vlivem nedostatečné rešerže odborné literatury se pak objevují nedostatky a nepřesnosti v definici některých pojmů – za všechny uvedme příklad ze str. 16, kde autorka zaměňuje dvě různé oblasti a to školská poradenská zařízení a školní poradenská pracoviště – podobné chyby by se v DP jistě neměly vyskytovat. Dále by se jistě neměla vyskytovat černobílá tvrzení typu: „pokud dospívající vyzkouší, jaké to je kouřit cigaretu, tak později chtějí zkusit, a také nakonec zkusí, jointa marihuany“ (str. 32). Autorce bych doporučila takováto tvrzení jakéhokoliv autora ověřit ještě v jiných, spolehlivějších pramenech a oficiálních statistikách.

Domnívám se, že vzhledem k celkovému zaměření DP bylo zařazení kapitol o kleptomani, pyromani a trichotillomani zcela zbytečné. Naopak bych i vzhledem k zaměření dotazníku směrem k sociálním sítím doporučila výrazně rozšířit tyto relevantní kapitoly v teoretické části.

Praktická část je zpracována formou online dotazníkového šetření, které proběhlo na dvou základních školách, respondenty byli žáci druhého stupně. I k výzkumu mám mnoho připomínek – nejprve k hypotéze – hypotéza má být v podstatě souhrnným tvrzením o vztahu proměnných, které zvolená metoda měří. Autorka uvádí hypotéz hned pět, avšak nejedná se o hypotézy, ale spíše o převod jednotlivých otázek z dotazníku do věty oznamovací, např. H4 „nejvíce využívanou sociální sítí je youtube“. U jiných hypotéz se čtenář pozastavuje nad jejich smyslem – proč je například důležité zjistit, zda mají žáci více zkušeností s alkoholem než s cigaretou? Odkaz na jinou studii, která uváděla tento výsledek jako zdůvodnění nepostačuje. Skutečná hypotéza dle mého názoru chybí.

Problematický je i sám dotazník, resp. jeho jednotlivé položky – je jich pouhých 15, z čehož 2 jsou pouze informativního charakteru. Zjevná je značná metodologická nejednotnost při konstrukci jednotlivých položek – např. položky 10 a 11 – proč je u alkoholu uvedena možnost „ne, ale chtěl bych“ a u cigaret nikoliv? Dále výroky v položkách 4 a 5 – u prvního je možnost pouze ano/ne, u druhého je pětibodová škála, ačkoliv se jedná o stejně konstruovaný výrok. Autorka mnoho použitých výrazů svým respondentům vůbec nevysvětluje – jsem toho názoru, že žák v šesté třídě může mít velký problém vědět, jak poznáme, že je někdo závislý na drogách. Respondenti by si tedy zasloužili u mnoha položek alespoň krátká vysvětlení toho, co má autorka na mysli. Co se týká zaměření otázek, autorka nezkoumá u drog ani sociálních sítích, internetu apod. žádné postoje, pouze mapuje, jakým aktivitám se žáci věnují. Domnívám se, že by bylo vhodné stávající otázky upravit a doplnit o mnoho dalších, které by se vybranými jevy zabývaly více do hloubky a přinesly by nějaký nový vhled či porozumění dané problematice.

Samostatnou kapitolou jsou pak některá tvrzení v Diskuzi, která by vyžadovala rozsáhlou revizi, např. str. 73: „z ověřených hypotéz kupříkladu vyplývá, že i když učitel nemá vystudované náležité vzdělání, tak úroveň drogové prevence může být srovnatelná s úrovní prevence vyškoleného metodika prevence“. Autorka v dotazníku neuvádí jedinou položku, která by se učitele nebo žáka ptala na to, jaké má dosažené vzdělání a jaké specializační kurzy apod. absolvoval. Není tedy vůbec jasné, na základě jakých informací a jaké hypotézy autorka k tomuto závěru došla. Následuje celá řada vět, které jsou nesrozumitelné a u nichž není vůbec jasná vazba na dané dotazníkové šetření: např. „domnívám se, že i když výsledky jsou více jak poloviční, tak se dá na prevenci probíhající na obou školách ledacos zlepšit“ (str.74), dále tamtéž: „dále by se měly (v textu DP hrubka) obě školy zaměřit na problematiku žáků

s alkoholem“. U této věty není zřejmý ani její smysl, ani návaznost na položky z dotazníku – proč by tak školy měly učinit? Co to znamená „žák s alkoholem“? Atp. atp.

Autorce bych doporučila věnovat zpracování celé DP výrazně více času a to jak v části teoretické, tak výzkumné.

Jazyková a stylistická úroveň práce: autorce bych doporučila před odevzdáním jazykovou korekturu, práce obsahuje mnoho překlepů, hrubek, nepřesných a nesrozumitelných formulací i laických výrazů, které nemají opodstatnění

Formální stránka práce: práce je se svými 65 stránkami čistého textu skutečně na hraně splnění požadavku minimálního počtu stran

Použitá literatura a použité zdroje: použité tištěné zdroje jsou relevantní, avšak mám výrazné výhrady vůči zdrojům elektronickým (viz výše)

Využitelnost pro teorii: nízká

Využitelnost pro praxi: nízká

Cíl práce: autorce se podařilo cíl její práce naplnit

Úroveň diplomové práce: Práce splňuje požadavky – moje výrazné výhrady jsou uvedeny výše.

Požadavky na autorku u obhajoby:

- Pokuste se zformulovat hypotézu, která by skutečně vystihovala vztah mezi Vámi měřenými proměnnými.
- Hodnotíte-li svůj dotazník zpětně, jaké změny byste v něm udělala vzhledem k informacím, které jste (ne)získala?
- Jak konkrétně byste zjištění z Vašeho výzkumu uplatnila v praxi, tj. např. při výuce Etické výchovy?

V Hradci Králové 14. 8. 2021

Mgr. Sylvie Tichotová